



**EUROJUST**



**EUROPOS TEISMINIS  
TINKLAS (ETT)**

# Bendras Eurojusto ir Europos teismo tinklo pranešimas dėl Europos tyrimo orderio praktinio taikymo

2019 m. birželio mėn.

Šis pranešimas yra dokumentas, skirtas padėti nacionalinėms institucijoms, atsakingoms už Europos tyrimo orderių (ETO) taikymą; jis nėra teisiškai privalomas.



# TURINYS

<b>1. Įvadas</b> .....	<b>5</b>
<b>2. Europos tyrimo orderio direktyvos taikymo sritis</b> .....	<b>5</b>
2.1. „Visos tyrimo priemonės“(3 straipsnis) ir „atitinkamos nuostatos“ (34 straipsnis).....	5
2.2. Europos tyrimo orderis visais etapais ir (arba) pasibaigus teismo nagrinėjimo etapui .....	6
<b>3. Europos tyrimo orderio turinys ir forma (5 straipsnis)</b> .....	<b>7</b>
3.1. Europos tyrimo orderio formos užpildymas (A priedas) .....	7
3.2. Informacija ar dokumentai, kuriuos išduodančioji institucija privalo arba neprivalo pateikti.....	8
3.3. Formos kalba ir vertimo klausimai .....	9
<b>4. Europos tyrimo orderio išdavimas ir perdavimas</b> .....	<b>9</b>
4.1. Susijusios kompetentingos institucijos (išduodančioji ir patvirtinančioji institucija) .....	9
4.2. Proporcingumo patikrinimas(6 straipsnio 1 dalis).....	10
4.3. Kelios priemonės, keli Europos tyrimo orderiai? .....	10
4.4. Europos tyrimo orderių perdavimas (7 straipsnis) .....	10
<b>5. Europos tyrimo orderio pripažinimas ir vykdymas</b> .....	<b>11</b>
5.1. Dalyvaujančios kompetentingos institucijos .....	11
5.2. Pripažinimas ir vykdymas(9 straipsnis) .....	11
5.3. Alternatyvios tyrimo priemonės taikymas (10 straipsnis) .....	12
5.4. Nepripažinimo arba nevykdymo pagrindai (11 straipsnis).....	12
5.5. Skubūs atvejai.....	13
5.6. Gavimo patvirtinimas (16 straipsnio 1 dalis, B priedas)ir terminai (12 straipsnis, B priedas).....	13
<b>6. Konkrečios tyrimo priemonės (22–31 straipsniai)</b> .....	<b>14</b>
6.1. Bendro pobūdžio .....	14
6.2. Apklausa naudojant vaizdo konferenciją (24 straipsnis) .....	14
6.3. Apklausa naudojant telefoninę konferenciją (25 straipsnis).....	15
6.4. Informacija apie banko ir kitasfinansines operacijas (27 straipsnis) .....	15
6.5. Įrodymų rinkimas tikroju laiku (28 straipsnis) .....	15
6.6. Telekomunikacijų tinklais perduodamos informacijos perėmimas <b>naudojantis</b> technine pagalba (30 straipsnis) .....	15
6.7. Telekomunikacijų tinklais perduodamos informacijos perėmimas <b>nesinaudojant</b> technine pagalba (31 straipsnis).....	15
<b>7. Specialioji taisyklė</b> .....	<b>16</b>
<b>8. Europos tyrimo orderis, palyginti su kitomis priemonėmis</b> .....	<b>16</b>
8.1. Europos tyrimo orderis, palyginti su įšaldymo priemonėmis.....	16
8.2. Europos tyrimo orderis, palyginti su jungtinėmis tyrimo grupėmis.....	16
8.3. Europos tyrimo orderis, palyginti su Europos arešto orderiu .....	17
8.4. Sekimas kertant sieną .....	17
<b>9. Eurojusto ir Europos teismo tinklo teikiama pagalba</b> .....	<b>17</b>
9.1. Bendro pobūdžio pastabos .....	17
9.2. Eurojustas.....	18
9.3. Europos teismo tinklas .....	18
<b>Bibliografija</b> .....	<b>19</b>



# 1. Įvadas

Šio dokumento tikslas – pateikti gaires specialistams dėl 2014 m. balandžio 3 d. Direktyvos 2014/41/ES dėl Europos tyrimo orderio baudžiamosiose bylose (toliau – Europos tyrimo orderio direktyva arba ETO direktyva) praktinio taikymo<sup>1</sup>. Tai Eurojusto ir Europos teisminio tinklo (ETT) iš posėdžių, dokumentų ir bylų surinktos informacijos, kurioje akcentuojami klausimai / iššūkiai, galimi sprendimai ir geriausia praktika, kompiliacija.

Šiame bendrame pranešime nagrinėjami nustatyti klausimai, susiję su keturiais pagrindiniais ETO gyvavimo ciklo etapais (išdavimo etapu, perdavimo

etapu, pripažinimo etapu ir vykdymo etapu), taip pat klausimai, susiję su ETO direktyvos taikymo sritimi ir jos naudojimu kitų kartu galiojančių teisinių priemonių atžvilgiu, kompetentingomis institucijomis, ETO turiniu, forma bei kalba ir tam tikrų konkrečių tyrimo priemonių naudojimu.

Šis bendras pranešimas yra kintantis dokumentas; Eurojustas ir ETT ketina ir toliau jį nuolat atnaujinti.

## 2. Europos tyrimo orderio direktyvos taikymo sritis

### 2.1. „Visos tyrimo priemonės“ (3 straipsnis) ir „atitinkamos nuostatos“ (34 straipsnis)

Pagal ETO direktyvos 34 straipsnio 1 dalį nuo 2017 m. gegužės 22 d. ETO direktyva pakeitė savitarpio teisinės pagalbos konvencijų (1959 m. Europos Tarybos konvencijos ir jos dviejų papildomų protokolų, taip pat 2000 m. Konvencijos dėl Europos Sąjungos valstybių narių savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose) „atitinkamas nuostatas“.

Termino „atitinkamos nuostatos“ aiškinimas tebekelia susirūpinimą. Kai kurių valstybių narių teisės aktuose, kuriais direktyva perkeliama į nacionalinę teisę, pateikiamas priemonių, kurios nepatenka į ETO direktyvos taikymo sritį, sąrašas, o kitose valstybėse narėse naudojamos „švelniosios“ teisės priemonės (pvz., generalinės prokuratūros paskelbtos gairės). Nesant bendro Europos Sąjungos (ES) sąrašo, tapo akivaizdu, kad valstybės narės skirtingai aiškina kai kurias priemones ir nuostatas, o dėl to kartais kyla nesutarimų. Išskyrus Tarybos dokumentą 14445/11, joks išsamus sąrašas, kuriame būtų nurodytos tikslios nuostatos, kurios bus pakeistos, iki šiol dar nebuvo parengtas. **Bendrame Eurojusto ir ETT pranešime** išdėstytos ETT kontaktinių punktų nuomonės dėl

termino „atitinkamos nuostatos“ pagal ETO direktyvos 34 straipsnio 1 dalį aiškinimo (žr. „Eurojusto ir ETT pranešimą, kuriame išdėstyta termino „atitinkamos nuostatos“ reikšmė ir teisinė tvarka, taikytina, kai ETO direktyvą vėluojama perkelti į nacionalinę teisę“).

ETO direktyvos 3 straipsnyje dėl ETO taikymo srities daroma nuoroda į „visas tyrimo priemones“, išskyrus jungtinės tyrimo grupės (JTG) sudarymą.

Šie kriterijai galėtų padėti vertinant, ar ETO direktyva turėtų būti taikoma:

- ▶ orderis yra susijęs su tyrimo priemone, skirta įrodymams rinkti arba naudoti,
- ▶ priemonę yra išdavusi arba patvirtinusi teisminė institucija ir
- ▶ priemonė yra susijusi su valstybėmis narėmis, kurioms ETO direktyva yra privaloma.

Jei kuris nors iš šitų kriterijų netenkinamas, ETO direktyva nebus tinkama priemonė, kurią reikėtų naudoti – vietoj jos turėtų būti taikoma kita teisinė priemonė. Pavyzdžiui, atvejais, kai priemonė neturi su įrodymais susijusio poveikio, o jos tikslas yra vien

<sup>1</sup> ETO direktyva taikoma visoms valstybėms narėms, kurioms ji yra privaloma (26 valstybėms narėms; ji nėra privaloma Airijai ir Danijai).

tik procesinis (pvz., procesinių dokumentų įteikimas ir siuntimas), turėtų būti išduodamas ne ETO, o savitarpio teisinės pagalbos prašymas.

Norėdamas padėti paaiškinti ETO direktyvos taikymo sritį, ETT sekretoriatas paskelbė dokumentą „Kompetentingos institucijos, priimtinos kalbos, neatidėliotini klausimai ir ETO direktyvos taikymo sritis“ (angl. „Competent authorities, languages accepted, urgent matters and scope of the EIO Directive“) – jis specialistams pateikiamas ETT svetainėje.

Vadovaujantis bendru sutarimu, ETO direktyva neapima šių priemonių:

- ▶ JTG steigimo ir įrodymų rinkimo JTG;
- ▶ procesinių dokumentų įteikimo ir siuntimo, nebent dokumento pateikimu **prisedama** prie tyrimo priemonės, kuri yra ETO objektas – tokiu atveju, kiek tai susiję su tokio dokumento įtraukimu į ETO, turėtų būti laikomasi lankstaus požiūrio pagal ETO direktyvos 9 straipsnio 2 dalį;
- ▶ pasikeitimo informacija be išankstinio prašymo (2000 m. Konvencijos dėl savitarpio teisinės pagalbos 7 straipsnis);
- ▶ proceso perdavimo (1959 m. Europos Tarybos konvencijos 21 straipsnis ir 1972 m. Europos Tarybos konvencija);
- ▶ turto įšaldymo vėlesnio konfiskavimo tikslu (Pamatinis sprendimas 2003/577/TVR dėl turto arba įrodymų arešto aktų vykdymo Europos Sąjungoje; ir nuo 2020 m. gruodžio 19 d. – Reglamentas 2018/1805 dėl nutarimų įšaldyti ir nutarimų konfiskuoti turtą tarpusavio pripažinimo);
- ▶ restitucijos: daikto grąžinimo nukentėjusiajam (2000 m. Konvencijos dėl savitarpio teisinės pagalbos 8 straipsnis);
- ▶ išrašų iš nuosprendžių registro / ECRIS rinkimo;
- ▶ policijos tarpusavio bendradarbiavimo arba
- ▶ muitinių tarpusavio bendradarbiavimo.

Viena iš specialistams abejonių sukėlusių nuostatų yra Budapešto konvencijos 19 straipsnis dėl laikomųjų

kompiuterinių duomenų paieškos ir poėmio. Atrodo, kad dauguma specialistų mano, kad šią nuostatą vis dar galima taikyti, nes tai nėra „atitinkama nuostata“.

(Taip pat žr. **8 skyrių „Europos tyrimo orderis, palyginti su kitomis priemonėmis“**).

## 2.2. Europos tyrimo orderis visais etapais ir (arba) pasibaigus teismo nagrinėjimo etapui

ETO direktyvos **25 konstatuojamojoje dalyje** atkreipiamas dėmesys į tai, kad direktyvoje nustatomos taisyklės dėl tyrimo priemonių vykdymo visais baudžiamojo proceso etapais, įskaitant teismo nagrinėjimo etapą.

ETO taikomas **įrodymų rinkimui ne tik bylos tyrimo etape, bet ir teismo nagrinėjimo etape**. Be to, kai kuriose valstybėse narėse ETO taikomas ir priemonėms, kurių imamasi **teismo sprendimo vykdymo etape** (t. y. atliekant finansinį tyrimą siekiant nustatyti turtą po to, kai buvo priimtas galutinis sprendimas dėl konfiskavimo, arba siekiant surinkti įrodymus dėl aplinkybių, susijusių su baudmės vykdymu). Šis požiūris naudoti ETO **pasibaigus teismo nagrinėjimo etapui** yra susijęs su nacionalinėmis teismų sistemomis, kuriose baudžiamojo proceso sąvoka apima ir vykdymo etapą.

(Taip pat žr. **6.2 skyrių „Apklausa naudojant vaizdo konferenciją“** ir **8.3 skyrių „Europos tyrimo orderis, palyginti su Europos arešto orderiu“**).

# 3. Europos tyrimo orderio turinys ir forma (5 straipsnis)

## 3.1. Europos tyrimo orderio formos užpildymas (A priedas)

**Standartinė ETO forma (A priedas)**, prieinama visomis kalbomis, buvo nustatyta siekiant skatinti užtikrinti paprastumą ir veiksmingumą, pabrėžiant ETO direktyvos dvasią ir tarpusavio pripažinimo koncepciją. Šios formos tikslas – supaprastinti formalumus, pagerinti kokybę ir sumažinti vertimo išlaidas.

Vis dėlto pildydami A priedą specialistai susidūrė su tam tikrais iššūkiais

- ▶ ETO kartais yra pernelyg trumpi ir juose trūksta pagrindinės informacijos (pvz., nepakanka informacijos apie tai, kodėl priemonė reikalinga tyrimui, trūksta datų, nėra informacijos apie susijusius asmenis arba nepakankamai aprašomi tiriami faktai, o dėl to, pavyzdžiui, pernelyg sudėtinga atlikti abipusio baudžiamumo taisyklės patikrinimus). Tokia padėtis verčia pradėti konsultavimosi procedūrą, kurios atveju būtina pateikti prašymus suteikti papildomos informacijos pagal ETO direktyvos 11 straipsnio 4 dalį.
- ▶ Nacionalinių įstatymų, kuriais ETO direktyva perkeliama į nacionalinę teisę, prieduose vartojama formuluotė **ne visada visiškai atitinka** formuluotę, vartojamą oficialiuose ETO prieduose. Dėl tokios padėties gali kilti painiavos ir tai gali tapti vėlavimo priežastimi; todėl visada turėtų būti naudojama ETO direktyvoje pateikta forma.
- ▶ Dėl to, kad nėra **žymimojo langelio kai kurių tyrimo priemonių** – pavyzdžiui, kratų, įrodymų pateikimo orderių ir ETO, kiek tai susiję su kriminalistiniais įrodymais – atveju, tenka šias tyrimo priemones aprašyti atvertame laukelio langelyje.
- ▶ Nėra **jokio langelio / skilties, rodančio (-ios)**, kad forma apima keletą skirtingų priedų.
- ▶ Susiduriama su sunkumais, pavyzdžiui, **jei susijusių asmenų yra keli** arba jei vykdančiojoje valstybėje narėje į veiklą **yra įtrauktos kelios regioninio**

**lygmens kompetentingos institucijos** (tačiau vykdančiajai valstybei narei tenka atsakomybė užtikrinti, kad visos atitinkamos nacionalinės institucijos būtų laiku įtrauktos į veiklą pagal tos valstybės teisę).

- ▶ Susiduriama su sunkumais, **jei pateikiamas prašymas dėl keleto priemonių** (ypač C ir I skirsnių atžvilgiu). (Taip pat žr. **4.3 skyrių „Kelios priemonės, keli Europos tyrimo orderiai?“**).

### Geriausia praktika

- ▶ Apskritai atvejais, kuriais į vieną kompetentingą vykdančiąją instituciją turi būti kreipiamasi dėl kelių priemonių, pageidautina išduoti tik **vieną ETO**. Tačiau kai kuriais atvejais gali būti rekomenduojama išduoti **kelis ETO**. (Taip pat žr. **4.3 skyrių „Kelios priemonės, keli Europos tyrimo orderiai?“**).
- ▶ Siekiant išvengti principo ne bis in idem pažeidimų, rekomenduojama ETO **nurodyti įtariamojo (-ųjų) vardą ir pavardę**, net jei formoje konkrečios vietos šiai informacijai pateikti ir nėra.
- ▶ Specialistams patariama naudoti **ETT svetainėje** pateikiamą **kompendumo priemonę**.
- ▶ **Telekomunikacijų tinklais perduodamos informacijos perėmimo ir (arba) kratų** atvejais arba jei ETO nurodoma **prievertos priemonė**, A priede pateikiama informacija turėtų būti konkreti ir išsami, nes jokie patvirtinamieji dokumentai su ETO paprastai nepateikiami. Specialistai turėtų aiškiai nurodyti, pavyzdžiui, ETO išdavimo toje konkrečioje byloje priežastis ir ką tikimasi išgirsti / nustatyti / pasiekti vykdant atitinkamas priemones.
- ▶ **B skirsnis** (Skuba) turėtų būti pildomas tik atidžiai apsvarsčius faktus atvejais, kai iš tiesų reikia veikti skubiai, pvz., jeigu asmuo yra sulaukytas; teismo posėdžių datos jau čia pat; elektroniniai įrodymai tuoj nebegalios; esama rizikos, kad sueis senaties terminas; būtinas koordinavimas atsižvelgiant į kitus prašymus ir priemones arba tuoj baigsi preliminarių

priemonių galiojimo laikas. Ir priešingai, atvejai neturėtų būti žymimi kaip skubūs, jei išduodančiosios valstybės narės institucijos paprasčiausiai nori bylos nagrinėjimą paspartinti. (*Taip pat žr. 5.5 skyrių „Skubūs atvejai“*).

- ▶ **C skirsnis** (Vykdytina (-os) tyrimo priemonė (-ės)) naudojamas reikiamų priemonių apibūdinimo tikslu. Išduodančioji institucija privalo nurodyti kuo tikslesnę informaciją. Jei prašymas pateikiamas liudytojo / nukentėjusiojo / įtariamojo apklausos tikslu, išduodančioji institucija turėtų padėti – pridėti klausimų sąrašą arba pačiame C skirsnyje, arba ETO priede.
- ▶ **D skirsnis** (Ryšys su ankstesniu ETO) gali būti naudojamas ne tik siekiant nurodyti ankstesnius ETO, bet, atsižvelgiant į platesnį aiškinimą, ir siekiant pateikti atitinkamą informaciją apie susijusius ankstesnius ar būsimus teismo bendradarbiavimo prašymus, pavyzdžiui, būsimus ETO arba kitus tarpusavio pripažinimo orderius (Europos arešto orderius, nutarimus įšaldyti ir t. t.), savitarpio teisinės pagalbos prašymus arba JTG, įskaitant esamas JTG su kitomis valstybėmis daugiašalių koordinavimo sistemų kontekste. D skirsnis turėtų būti naudojamas ypač tais atvejais, kai keli ETO buvo išsiųsti kelioms šalims toje pačioje byloje ir dėl to būtinas koordinavimas, ir (arba) keli ETO tuo pačiu metu buvo išsiųsti tai pačiai šaliai, pasinaudojant principo, pagal kurį siunčiamas tik vienas ETO neatsižvelgiant į priemonių, kurių turi būti imtasi, skaičių, išimtimi.
- ▶ **E skirsnis** (Atitinkamo asmens tapatybė) turėtų būti naudojamas siekiant nustatyti asmenį (-is), su kuriuo (-iais) susijusi tyrimo priemonė (tai nebūtinai yra kaltinamasis (-ieji) ar įtariamasis (-ieji)).
- ▶ **G skirsnis** (ETO išdavimo pagrindai) turėtų būti naudojamas siekiant pateikti faktų santrauką ir identifikuoti įtariamus nusikaltimo vykdytojus – turi būti naudojami trumpi, aiškūs sakiniai, kad būtų galima tiksliai patikrinti, ar taikomas abipusis baudžiamumas, ir pateikiamas aiškus nusikalstamos veikos ir (arba) įtariamų nusikaltimo vykdytojų, atitinkamų asmenų ir prašomų tyrimo priemonių sąsajų aprašymas.

▶ **I skirsnis** (Formalumas ir procedūros, kuriuos prašoma atlikti vykdant prašymą) naudojamas siekiant pateikti informaciją apie formalumus ir procedūras, kuriuos būtina atlikti pagal išduodančiosios valstybės narės teisės aktus, ir siekiant paaiškinti, kaip vykdančioji institucija turi atlikti šiuos formalumus ir procedūras. I skirsnis taip pat naudojamas nurodant, ar prašoma išduodančiosios valstybės pareigūnų pagalbos vykdant ETO. Pagal šį skirsnį taip pat numatyta galimybė suinteresuotiesiems asmenims dalyvauti vietoje pagal 1959 m. Europos Tarybos konvencijos 4 straipsnį.

▶ **K skirsnis** (Duomenys apie instituciją, kuri išdavė ETO) naudojamas siekiant pateikti informaciją apie išduodančiąją instituciją (įstaigos el. pašto adresą; jei reikia, alternatyvią instituciją ir kitą naudingą informaciją, pvz., kalbinius gebėjimus, instituciją, atsakingą už praktišką įrodymų ar sulaukyto asmens perdavimo (laikinas perdavimas) organizavimą).

### 3.2. Informacija ar dokumentai, kuriuos išduodančioji institucija privalo arba neprivalo pateikti

ETO direktyvos 5 straipsnyje dėl ETO turinio ir formos nenustatyti jokie teisiniai reikalavimai paminėti šalies vidaus teismo sprendimą ETO arba jį prie ETO pridėti<sup>2</sup>. ENet jei to pagal teisę ir nereikalaujama, vis dėlto galėtų būti naudinga **pridėti šalies vidaus sprendimą** informaciniais tikslais, priklausomai nuo konkrečios bylos: pavyzdžiui, atvejais, kai prašoma taikyti prievartos priemonės, siekiant paaiškinti šios priemonės teisinius pagrindus, visų pirma, kai vykdančioji valstybė narė taip pat privalo paskelbti teismo nutartį.

Vykdydamos ETO mažuma šalių kai kuriais atvejais vis dar reikalauja pagal savo nacionalinę teisę, kad išduodančioji valstybė prie ETO pridėtų šalies vidaus teismo nutartį, pavyzdžiui, kai prašoma perimti telekomunikacijų tinklais perduodamą informaciją. Tokiais atvejais turi būti taikomi pragmatiški sprendimai, pavyzdžiui, užtikrinti, kad pateiktas ETO būtų paprastas, tačiau kartu būtų pateikta (ilgesnė) šalies vidaus teismo nutartis – su išverstu tekstu arba be jo.

2 Priešingai nei Pagrindų sprendimo dėl EAO 8 straipsnio 1 dalies c punkte (žr. ESTT sprendimą Bob Dogi byloje C-241/15, kuriame pateikiamas šios nuostatos aiškinimas), ETO direktyvos 5 straipsnyje nepateikiama jokia nuoroda į pagrindinį teismo sprendimą.



### 3.3. Formos kalba ir vertimo klausimai

Siekiant sumažinti su vertimu susijusių problemų skaičių, ETO direktyvos 5 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad valstybės narės turi nurodyti, kuri (-ios) ES oficialioji (-ios) kalba (-os), be atitinkamos valstybės narės valstybinės (-ių) kalbos (-ų), gali būti naudojamos, kai valstybė narė yra vykdančioji valstybė. Nors dauguma valstybių narių sutiko su tuo, kad būtų vartojama papildoma kalba (dažniausiai tai anglų kalba, bet ne visada), kai kurios valstybės narės, nepaisydamos ETO direktyvos formuluotės, nurodė, kad jos priims tik jų valstybine kalba užpildytas formas arba kad jos priims anglų kalba užpildytas formas tik skubiais atvejais.

**Iššūkiai, su kuriais susidurta:** Buvo skundžiamasi dėl vertimų kokybės. Tais atvejais, kai ETO nepridedamas išduodančiosios valstybės narės kalba, vykdančioji institucija negali šalies viduje išversti neaiškių prašymo vietų.

**Nustatyta geriausia praktika:** ETO yra teismo nutartis, todėl jis privalo būti išduotas ir pasirašytas išduodančiosios valstybės narės kalba (-omis). Kalbant apie vertimą, **visada turėtų būti naudojama oficiali ETO forma / šablonas** vykdančiosios valstybės

narės kalba. Reikia versti tik tas formos dalis, kurias yra užpildžiusi išduodančioji institucija, kad būtų išvengta abejotinų ir neoficialių / netikslių vertimų. ETT svetainėje pateikiama kompendiumo priemonė turi nekintančių formos dalių automatinio vertimo funkciją. ETO formos (A, B ir C priedai) pateikiamos visomis ES kalbomis „Word“ formatu ETT svetainės teisminei bibliotekoje. (Žr. A priedą arba „Europos tyrimo orderis — formos“ – čia pateikiami A, B ir C priedai.)

**Jei ETO atsiunčiamas nepridėjus išversto teksto,** turėtų būti laikoma, kad jo forma „nėra išsamiai užpildyta“, kaip nustatyta ETO direktyvos 16 straipsnio 2 dalies a punkte. Tokiu atveju vykdančioji institucija turėtų informuoti išduodančiąją instituciją apie tai, kad ETO yra „užpildytas neišsamiai“, užuot formą grąžinusi ar ją laikiusi „neegzistuojančia“.

ETT dokumente „Kompetentingos institucijos, priimtinos kalbos, neatidėliotini klausimai ir ETO direktyvos taikymo sritis“ (*angl.* „Competent authorities, languages accepted, urgent matters and scope of the EIO Directive“) pateikiama naudingos informacijos apie priimtinas kalbas, be kita ko, ir skubiais atvejais, jei taikytina.

## 4. Europos tyrimo orderio išdavimas ir perdavimas

### 4.1. Susijusios kompetentingos institucijos (išduodančioji ir patvirtinančioji institucija)

Pagal ETO direktyvą išdavimo etapas yra „suteismintas“ reikalaujant, kad ETO išduotų teisėjas, teismas, tiriantysis teisėjas ar prokuroras, kompetentingas atitinkamoje byloje (teisminė institucija kaip **išduodančioji institucija**), arba reikalaujant, kad ETO būtų vienos iš šių institucijų patvirtintas (teisminė institucija kaip **patvirtinančioji institucija**). Žr. ETO direktyvos 2 straipsnio c punktą.

Pagal ETO direktyvos 7 straipsnio 3 dalį centrinės institucijos gali atlikti naudingą administracinį vaidmenį teikiant pagalbą teisminėms institucijoms. Kai kuriose valstybėse narėse centrinė institucija

atlieka papildomas funkcijas, pavyzdžiui, sulaukytų asmenų pervežimo tranzitu ir išlaidų pasidalijimo susitarimų srityse.

Kalbant apie **tikrinimą**, nesvarbu, ar ETO išduodančioji, ar patvirtinančioji institucija yra kompetentinga įstaiga, vykdančiosios institucijos paprastai pasikliaus tarpusavio pasitikėjimu. Tačiau tikrinimus galima atlikti pagal ETO direktyvos 9 straipsnio 3 dalį. Vertinant, ar gautas ETO buvo išduotas arba patvirtintas kompetentingos institucijos, galima pasinaudoti ETT dokumentu „Kompetentingos institucijos, priimtinos kalbos, neatidėliotini klausimai ir ETO direktyvos taikymo sritis“ (*angl.* „Competent authorities, languages accepted, urgent matters and scope of the EIO Directive“).

(*Taip pat žr. 5.5 skyrių „Skubūs atvejai“*).

## 4.2. Proporcingumo patikrinimas (6 straipsnio 1 dalis)

### Sąlygos, kurias turi patikrinti išduodančioji institucija (ETO direktyvos 6 straipsnis):

- ▶ Išduodančioji valstybė narė privalo patikrinti, ar priemonė yra **būtina ir proporcinga**.
- ▶ Išduodančioji valstybė narė privalo patikrinti, ar priemonę **būtų buvę galima nurodyti vykdyti tokiais pačiomis sąlygomis panašioje nacionalinėje byloje**.

Pagal ETO direktyvą teisė nuspręsti dėl proporcingumo patikrinimo paliekama išduodančiajai institucijai (ETO direktyvos 6 straipsnio 1 dalis), tačiau, jei vykdančioji institucija turi priešasčių manyti, kad ši sąlyga neįvykdyta, ji gali konsultuotis su išduodančiaja institucija (ETO direktyvos 6 straipsnio 3 dalis).

Ši padėtis galėtų susidaryti, jei nusikalstamos veikos apibūdinimas nėra pakankamai išsamus, arba tyrimo priemonė, kurios prašoma, yra per plati ir ją sunku pagrįsti, arba priemonė apibūdinta nepakankamai konkrečiai, kad būtų galima tinkamai įvertinti.

Šis **konsultavimosi mechanizmas** gali būti naudojamas atitinkamai informacijai pateikti ir siekiant išvengti rizikos, kad bus toliau delsiama vykdyti. Po konsultacijos išduodančioji institucija gali taip pat nuspręsti panaikinti ETO.

**Su išlaidomis susiję klausimai ir nedideli pažeidimai:** atvejai, susiję su išlaidomis, kurios „laikomos itin didelės“, gali būti sprendžiami taikant konsultavimosi mechanizmą, numatytą ETO direktyvos 21 straipsnio 2 dalyje. Esama skirtingų nuomonių dėl atvejų, susijusių su išlaidomis, kurios pačios savaime nėra išskirtinai didelės, tačiau yra susijusios su **nedideliais pažeidimais**, dėl kurių, jei jie kartotųsi, galėtų susidaryti didelės išlaidos. Tačiau atsakymo pripažinti pagrindai yra išsamiai išdėstyti ETO direktyvoje ir su išlaidomis susiję aspektai negali būti naudojami kaip atsakymo pripažinti pagrindas.

## 4.3. Kelios priemonės, keli Europos tyrimo orderiai?

Kai prašoma kelių priemonių, jos turėtų **iš principo** būti įtrauktos į **vieną ETO**. Tačiau, atsižvelgiant į bylos pobūdį ir mastą, gali būti rekomenduotina laikytis **kitokio požiūrio**. Galėtų būti atsižvelgta į šiuos aspektus:

- ▶ **Klausimų konfidencialumas ir atskleidimo rizika:** gali būti pageidautina naudoti skirtingus ETO siekiant užkirsti kelią tam tikros informacijos atskleidimui įtariamiesiems, kas galėtų pakenkti kitų priemonių įgyvendinimui.
- ▶ **Bylos sudėtingumas:** sudėtingose bylose, kuriose reikalaujama įvairių priemonių, susijusių su įvairiais fiziniiais ir juridiniais asmenimis, kurių padėtys procese skiriasi, skirtingų A priedo skirsnų (visų pirma C, D, E, G, H ir I skirsnų) tarpusavio darna ir nuoseklumas yra bendras rūpimas klausimas. Dėl šios priežasties gali būti pageidautina išduoti kelis ETO vietoj vieno atskiro ETO.
- ▶ **Skirtingos institucijos, atsakingos už ETO vykdymą:** tokiu atveju gali būti reikalingi keli ETO. Tačiau kai kurios šalys mano, kad tai vidaus klausimas ir kad vykdančioji valstybė narė turėtų būti atsakinga už darbo paskirstymą užuot reikalavus atskirų ETO.

## 4.4. Europos tyrimo orderių perdavimas (7 straipsnis)

### Perdavimas (ETO direktyvos 7 straipsnis)

Išduodančioji institucija perduoda **tiesiogiai** vykdančiajai institucijai (nedarant poveikio centrinių institucijų paskyrimui).

Atsižvelgiant į bylos pobūdį, sudėtingumą ir skubumą, ETO perdavimui paspartinti ir autentiškumui užtikrinti naudojami **įvairūs kanalai**. Tai apima Eurojustą, ETT kontaktinius punktus ir ryšių palaikymo teisėjus.

Saugus ryšių palaikymo tinklas, kuriuo būtų sudarytos galimybės saugiau perduoti ETO, yra ypač svarbus. Tuo tikslu Europos Komisija šiuo metu kuria **saugų interneto portalą** (skaitmeninę keitimosi e. įrodymais sistemą; tikimasi, kad bandomoji versija bus parengta ir pradės veikti iki 2019 m. pabaigos). Šis portalas bus platforma, turinti saugų ryšių kanalą, skirtą skaitmeniniam keitimuisi ETO ir ES teisminių institucijų atsakymais.

Be to, ETO gali būti perduoti naudojant **Eurojusto saugų ryšį** (vis dėlto ne visos valstybės narės yra prie jo prisijungusios ir ryšys galimas tik tarp nacionalinės institucijos ir Eurojusto, bet ne tarp nacionalinių institucijų) ir **Europos teismo tinklo saugų telekomunikacijų ryšį** (Sprendimo dėl ETT 9 straipsnis ir ETO direktyvos 7 straipsnio 4 dalis). Tačiau saugus ryšys nėra tinkama priemonė tiesioginiam kompetentingų institucijų tiesioginiam tarpusavio bendravimui.

## 5. Europos tyrimo orderio pripažinimas ir vykdymas

### 5.1. Dalyvaujančios kompetentingos institucijos

ETO direktyvos 2 straipsnio d punkte **vykdančioji institucija** apibrėžiama kaip „*institucija, kompetentinga [...] pripažinti ETO ir užtikrinti jo vykdymą*“.

Jei **ETO nusiunčiamas netinkamai institucijai vykdančiojoje valstybėje**, jis turėtų būti perduotas tinkamai vykdančiajai institucijai laikantis ETO direktyvos 7 straipsnio 6 dalies; apie šią situaciją turėtų būti nurodyta B priede.

Kai kurios valstybės narės yra įsteigusios centrinę **gaunančiąją instituciją**, t. y. teisminę instituciją, kuri gauna ir – jeigu kompetentinga – pripažįsta ETO ir po to paskiria ETO kompetentingai vykdančiajai institucijai vykdyti.

Nustatyta geriausia praktika:

- ▶ Siekiant nustatyti kompetentingą vykdančiąją instituciją ir atitinkamus kontaktinius duomenis, galima pasinaudoti **Europos teisminiu atlasu**.
- ▶ Jei skirtingose geografinėse vietovėse numatytos kelios priemonės, o vykdančioji valstybė neturi centrinės gaunančiosios institucijos, išduodančioji institucija turėtų užtikrinti, kad atitinkamoms vykdančiosioms institucijoms būtų žinoma apie tai, kad šalyje prašoma vykdyti kelias priemones.

### 5.2. Pripažinimas ir vykdymas (9 straipsnis)

#### Pripažinimas ir vykdymas (ETO direktyvos 9 straipsnis)

**Taisyklė:**

- ▶ **pareiga vykdyti** (ETO direktyvos 1 straipsnis),
- ▶ „**nereikalaujama jokių papildomų formalumų**“ (ETO direktyvos 9 straipsnio 1 dalis). TAČIAU su sąlyga, kad vykdančioji institucija ETO yra **pripažinusi**.

#### Vykdimui taikytina teisė

**Vykdytas** reglamentuojamas **vykdančiosios valstybės narės teise**.

TAČIAU vykdančioji institucija laikosi išduodančiosios institucijos *aiškiai nurodytų* formalumų ir procedūrų, „jei tokie formalumai ir procedūros neprieštaruoja vykdančiosios valstybės pagrindiniams teisės principams“.

ETO direktyvos 9 straipsnio 1 dalyje nurodoma, kad vykdančioji institucija **pripažįsta ETO „nereikalaudama jokių papildomų formalumų“** ir užtikrina jo vykdymą. Taigi ETO direktyvoje nenumatytas išsamus bylos analizavimas vykdančiojoje valstybėje. Tačiau tam tikri patikrinimai vis tiek privalo būti atlikti. (*Taip pat žr. ETO direktyvos 10 straipsnio 3 dalį ir 11 straipsnį.*)

Vykdančiosios institucijos turėtų kuo labiau laikytis išduodančiųjų institucijų aiškiai nurodytų formalumų

ir procedūrų (ETO direktyvos 9 straipsnio 2 dalis), tačiau ETO turėtų būti vykdomas „toku pačiu būdu ir ta pačia tvarka, kaip ir tuo atveju, jei atitinkamą tyrimo priemonę būtų nurodžiusi vykdyti vykdančiosios valstybės institucija“ (ETO direktyvos 9 straipsnio 1 dalis).

### 5.3. Alternatyvios tyrimo priemonės taikymas (10 straipsnis)

#### Alternatyvios tyrimo priemonės taikymas (ETO direktyvos 10 straipsnis):

- ▶ jei vykdančiojoje valstybėje narėje priemonės **nėra** ir jei tai nėra viena iš priemonių, nurodytų ETO direktyvos 10 straipsnio 2 dalyje (pvz.: neprievartinės tyrimo priemonės);
- ▶ jei priemonės **nebūtų galima taikyti** panašioje nacionalinėje byloje; arba
- ▶ jei taikant priemonę, kuria **mažiau pažeidžiamas privatumas**, būtų pasiektas tas pats rezultatas.

Pagal ETO direktyvą teisė nuspręsti dėl proporcingumo patikrinimo paliekama išduodančiajai institucijai (žr. 4.2 skyrių „**Proporcingumo patikrinimas**“), tačiau joje taip pat numatyta, kad vykdančioji institucija gali **pasirinkti vykdyti kitą tyrimo priemonę, jei pastarąja, kuria mažiau pažeidžiamas privatumas, būtų pasiektas toks pats rezultatas** (ETO direktyvos 10 straipsnio 3 dalis), pavyzdžiui, įrodymų pateikimo orderį vietoj patalpų kratos.

**Iššūkis:** kyla tada, kai susijusiose valstybėse narėse esama skirtingų išankstinių teisiųjų sąlygų tyrimo priemonių atžvilgiu.

**Geriausia praktika:** siekiant išvengti bereikalingų konsultacijų tarp vykdančiosios ir išduodančiosios institucijų ir delsimo jų veiksmuose, išduodančioji institucija gali naudoti ETO, nurodydama jame, kad gali būti patvirtintos privatumą mažiau pažeidžiančios priemonės (kuriais pasiekiamas toks pats rezultatas).

ETO direktyvos 10 straipsnio 2 dalyje nurodomos tyrimo priemonės, kurias visada turi būti galima taikyti pagal vykdančiosios valstybės teisę, pavyzdžiui, neprievartines priemones, kaip apibrėžta pagal vykdančiosios valstybės teisę (ETO direktyvos 10 straipsnio 2 dalies d punktas). Daugumos valstybių narių

teisės aktuose „neprievartinių priemonių“ apibrėžties nėra; jų nuomone, tai yra labiau bendra sąvoka, apibrėžiama kasdienėje teisinėje kalboje, apimanti priemones, kurios nedaro poveikio pagrindinėms teisėms ir kurioms taikyti dažnai nereikia teismo sprendimo (*taip pat* žr. 16 konstatuojamąją dalį).

### 5.4. Nepripažinimo arba nevykdymo pagrindai (11 straipsnis)

#### Nepripažinimo / nevykdymo pagrindai (ETO direktyvos 11 straipsnis):

- Imunitetas arba privilegija**, dėl kurių ETO **vykdyti neįmanoma**. Gali apimti medicinos ir teisės sričių profesijų apsaugą. Taip pat gali apimti, net jei tai nėra privilegija ar imunitetas, *stricto sensu*, taisykles, susijusias su spaudos laisve ir žodžio laisve (20 konstatuojamoji dalis).
- Jeigu vykdymas pakenktų **esminiams nacionalinio saugumo** interesams.
- Teisminių institucijų pradėtame administraciniame ar kitokiame procese, jei dėl sprendimo gali būti pradėtas procesas baudžiamajame teisme ir **priemonės nebūtų leidžiama taikyti** panašioje nacionalinėje byloje.
- Ne bis in idem** principo pažeidimas.
- Jeigu ETO susijęs su veika, **iš dalies įvykdyta** vykdančiojoje valstybėje, tačiau kuri joje **nelaikoma nusikalstama veika**.
- Pagrindinių teisių pažeidimas**.
- Abipusis baudžiamumas** (su išimtimis – D priedas).
- Pagal vykdančiosios valstybės teisę tyrimo priemonė gali būti taikoma tik **į tam tikrą sąrašą įtrauktoms ar tam tikros kategorijos nusikalstamoms veikoms arba nusikalstamoms veikoms, už kurias skiriama ne mažesnė nei tam tikra minimali bausmė**, o nusikalstama veika, kuriai taikomas ETO, nėra viena iš jų.

ETO direktyvos 11 straipsnio 4 dalis: **pareiga konsultuotis** a, b, d, e ir f punktuose nurodytais atvejais prieš nusprendžiant nepripažinti arba nevykdyti ETO.

ETO direktyvoje numatyti nepripažinimo pagrindai (11 straipsnis ir kiti pagrindai, paminėti ETO direktyvos IV skyriuje) pateikti **išsamiaame sąraše**, kuris turi būti aiškinamas siaurai, kadangi šie pagrindai yra tarpusavio pripažinimo principo išimtis. Todėl pagal ETO tvarką nėra jokių galimybių atsisakyti vykdyti ETO remiantis pagrindais, kurie nėra įtraukti į šį sąrašą, pavyzdžiui, remiantis diskrecinio baudžiamojo persekiojimo principu.

## 5.5. Skubūs atvejai

Įvykdyti formalumus, kurių reikalaujama pagal ETO direktyvą, gali būti ypač sunku skubiais atvejais, pavyzdžiui, užtikrinti, kad pasirašyta ETO forma būtų išsiųsta originalo kalba ir išversta į vykdančiajai valstybei narei priimtina kalbą, arba kad patvirtinimo procedūros būtų laikomasi ir švenčių dienomis arba savaitgaliais. ETO direktyvoje nereglamentuojamos laikinosios priemonės, kurių turi būti imamasi prieš ETO išdavimą.

### Geriausia praktika, susijusi su skubiais atvejais

- ▶ Skubiais atvejais rekomenduojama kuo skubiau susisiekti su vykdančiąja institucija, kad būtų įvertintos įvairios galimybės, pageidautina, laiku įtraukiant **Eurojustą** arba **ETT kontaktinius punktus**.
- ▶ Kai kuriose valstybėse narėse skubiais atvejais priimami **prašymai el. paštu, faksu ar netgi telefonu**, dar neišsiuntus paties ETO. Kai kuriais atvejais būtų galima remtis 2000 m. Konvencijos dėl savitarpio teisinės pagalbos 7 straipsniu dėl pasikeitimo informacija be išankstinio prašymo.
- ▶ Kai kurios valstybės narės, nenurodžiusios, kad joms priimtina kita oficialioji kalba pagal ETO direktyvos 5 straipsnio 2 dalį, visgi **priims skubų ETO anglų kalba** su sąlyga, kad greitai bus pateiktas išverstas ETO.
- ▶ Kai reikalaujama ETO patvirtinimo, kai kurios valstybės narės pageidauja skubiais atvejais imtis tam tikrų **pirminių priemonių įrodymams užtikrinti** dar prieš gaunant patvirtintą ETO. Tokiais atvejais reikalingas el. laiškas, kuriame būta pateikta trumpa rašytinė faktų santrauka. Be to, kai kurioms valstybėms narėms bus priimtinas kompetentingos patvirtinančiosios institucijos išsiųstas patvirtinimas

el. paštu, jei galimybės patvirtinančiajai institucijai pasirašyti ETO nėra.

- ▶ ETT dokumente „Kompetentingos institucijos, priimtinos kalbos, neatidėliotini klausimai ir ETO direktyvos taikymo sritis“ (*angl.* „Competent authorities, languages accepted, urgent matters and scope of the EIO Directive“) pateikiama informacija apie neatidėliotinus klausimus kiekvienoje valstybėje narėje, pavyzdžiui, informacija apie tai, koku mastu galima vartoti anglų kalbą, ir el. pašto kaip pirmojo veiksmo naudojimą.

## 5.6. Gavimo patvirtinimas (16 straipsnio 1 dalis, B priedas) ir terminai (12 straipsnis, B priedas)

ETO gavimui patvirtinti privaloma naudoti **B priedą** (ETO direktyvos 16 straipsnio 1 dalis); kiekvieną kartą gavus ETO, iš tiesų turi būti užpildytas ir išduodančiajai institucijai išsiųstas B priedas. Kai gaunančioji institucija perduoda ETO vykdyti kitai institucijai, ši informacija turėtų būti įtraukta į B priedą, o išduodančioji institucija turėtų po to tiesiogiai susisiekti su pastarąja institucija. B priedas taip pat yra skirtas informuoti išduodančiąją instituciją apie tai, nuo kurios datos turėtų būti skaičiuojami terminai.

### Privalomi terminai (ETO direktyvos 12 straipsnis):

Sprendimas dėl ETO pripažinimo ar vykdymo priimamas, o tyrimo priemonė vykdoma **taip pat sparčiai ir teikiant tokį pat prioriteta, kaip ir nacionalinės bylos atveju**.

#### ▶ Privalomi terminai

- sprendimo dėl pripažinimo arba vykdymo priėmimui (30 dienų + 30 dienų) ir
- o priemonės vykdymui (90 dienų nuo sprendimo dėl pripažinimo arba vykdymo priėmimo).

#### ▶ Laikinosios priemonės (32 straipsnis)

- sprendimas priimamas, jei įmanoma, per 24 valandas nuo ETO gavimo.

ETO direktyvoje, kaip ir kitų tarpusavio pripažinimo priemonių atveju, nustatyti pripažinimo arba vykdymo ir tyrimo priemonės (-ių) vykdymo **terminai**. ETO direktyvos 12 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad tais

atvejais, kai vykdančiajai institucijai laikytis termino neįmanoma, ji nedelsdama informuoja išduodančiąją instituciją apie uždelsimo priežastis ir konsultuojasi su išduodančiąja institucija dėl tinkamo laiko tyrimo priemonėi (-ėms) įvykdyti. Tokiu būdu ETO vykdymas atidedamas. Atidėjimas jokiomis aplinkybėmis neturėtų būti nevykdymo pagrindas arba priežastis.

**Atvejai, susiję su e. įrodymais ir trumpais duomenų saugojimo laikotarpiais:** ETO direktyvoje nustatyta galimybė taikyti vadinamąją **laikinąją priemonę**

**ypatingos skubos atvejais** (ETO direktyvos 32 straipsnis) siekiant laikinai užkirsti kelią objektu (įskaitant duomenis), kuris gali būti panaudotas kaip įrodymas, sunaikinimui, pakeitimui, perkėlimui, perdavimui ar perleidimui.

Tokiu atveju vykdančioji institucija sprendimą dėl laikinosios priemonės priima ir apie jį praneša kuo greičiau ir, kai tai praktiškai įmanoma, per 24 valandas. Bus būtina iš anksto koordinuoti veiksmus ir įtraukti teismines institucijas.

## 6. Konkrečios tyrimo priemonės (22–31 straipsniai)

### 6.1. Bendro pobūdžio

ETO direktyvoje numatytos kelios konkrečios tyrimo priemonės (ETO direktyvos 22–31 straipsniai).

6.2–6.7 skyriuose pateikta informacija apie Eurojusto ir ETT sukauptą patirtį, susijusią su tam tikromis tyrimo priemonėmis. Tačiau ten nepateikiama išsami apžvalga, nes turima informacija apie tam tikras tyrimo priemones, pavyzdžiui, laikiną suimtujų perdavimą (ETO direktyvos 22 straipsnis) ir slaptuosius tyrimus (ETO direktyvos 29 straipsnis), yra ribota.

### 6.2. Apklausa naudojant vaizdo konferenciją (24 straipsnis)

ETO direktyvos 24 straipsnyje numatyta galimybė **įtariamuosius / kaltinamuosius apklausti naudojant vaizdo konferenciją**. Pagal kai kuriuos nacionalinius įgyvendinimo teisės aktus įtariamąjį arba kaltinamąjį leidžiama apklausti naudojant vaizdo konferenciją tik tuo atveju, jeigu tas asmuo sutinka („atsisako“ – privalomas nepripažinimo pagrindas), o kituose nacionaliniuose įgyvendinimo teisės aktuose formuluotės yra mažiau griežtos („gali“ atsisakyti – neprivalomas nepripažinimo pagrindas).

ETO direktyvos 24 straipsnio 1 dalyje taip pat numatyta, kad **apklausti naudojant vaizdo konferenciją galima ir „liudytojus“ arba „ekspertus“**. Nors „nukentėjusieji“ nėra aiškiai paminėti, o pagal kai kurias nacionalines teismines sistemas „nukentėjusieji“ nėra „liudytojai“ (skirtingos procesinės teisės ir pareigos;

nėra numatyta pareiga duoti parodymus arba duoti teisingus parodymus), atrodo, kad dauguma valstybių narių sutinka, kad ir jie patenka į ETO direktyvos 24 straipsnio taikymo sritį.

**Apklausa naudojant vaizdo konferenciją teismo nagrinėjimo etape.** Iškeltas klausimas, ar ETO galėtų būti naudojamas kaltinamųjų apklausai teismo nagrinėjimo metu, taip užtikrinant, kad kaltinamasis būtų ne laikinai perduotas, o dalyvautų baudžiamosios bylos nagrinėjime teisme. 25 konstatuojamojoje dalyje patvirtinama, kad ETO direktyva apima visus baudžiamosios proceso etapus, įskaitant teismo nagrinėjimo etapą. Žinoma, tos valstybės narės, pagal kurių vidaus teisę reikalaujama, kad kaltinamasis faktiškai dalyvautų teismo nagrinėjimo metu, netaikys apklausos naudojant vaizdo konferenciją teismo nagrinėjimo etape (šiuo konkrečiu kontekstu). Šios priemonės taip pat negali (tokiomis pačiomis aplinkybėmis) naudoti tos valstybės narės, kurios vaizdo konferencijas gali naudoti tik įrodymų rinkimo tikslu. Vis dėlto šios šalys gali vykdyti tokius valstybių narių, kuriose tos vaizdo konferencijos yra leidžiamos, išduotus ETO, jeigu yra garantuojamos kaltinamojo teisės ir jeigu tai neprieštarauja vykdančiosios valstybės narės pagrindiniams teisės principams (žr. ETO direktyvos 24 straipsnio 2 dalies b punktą).

#### Geriausia praktika:

- ▶ Jeigu asmens, kuris turi būti apklaustas, statusas išduodančiojoje valstybėje narėje (liudytojas) yra kitoks nei vykdančiojoje valstybėje narėje (įtariamasis), tas asmuo apklausos metu turėtų

būti informuotas apie jo tiek kaip liudytojo, tiek kaip įtariamojo teises pagal kiekvienos iš šių dviejų valstybių narių teisę.

- ▶ Analogiškai, vaizdo konferencijos atveju, įtariamasis / kaltinamasis yra apsaugotas teisėmis, kurios suteikiamos pagal abi teisinės sistemas, t. y. tiek vykdančiojoje, tiek išduodančiojoje valstybėje narėje numatytomis teisėmis, o liudytojai ir ekspertai gali pasinaudoti teise atsisakyti duoti parodymus, jeigu ta teisė jiems būtų suteikta pagal bet kurią iš tų teisinių sistemų (žr. ETO direktyvos 24 straipsnio 5 dalies e punktą).

### 6.3. Apklausa naudojant telefoninę konferenciją (25 straipsnis)

ETO direktyvoje numatyta galimybė **apklausti liudytojus ir ekspertus naudojant telefoninę konferenciją**, tačiau, atrodo, kad ši galimybė nenumatyta įtariamiesiems ir kaltinamiesiems, nes ETO direktyvos 25 straipsnio 2 dalies tekste nėra jokios nuorodos į ETO direktyvos 24 straipsnio 1 ir 2 dalis.

### 6.4. Informacija apie banko ir kitas finansines operacijas (27 straipsnis)

ETO direktyvos 27 straipsnyje numatyta, kad ETO gali būti vykdomas siekiant gauti finansinių įrodymų, susijusių su bet kokio pobūdžio sąskaitomis, kurias bet kuriame banke arba ne bankų finansų įstaigoje turi asmuo, kurio atžvilgiu vykdomas baudžiamasis procesas. Taigi, šis straipsnis taikomas ne tik įtariamiesiems ar kaltinamiesiems, bet ir **visiems kitiems** asmenims, kurių atžvilgiu tokia finansinė informacija laikoma reikalinga, su sąlyga, kad prašyme pakankamai argumentuojamas jos naudojimas baudžiamajame procese (proporcingumas; *taip pat žr. 27 konstatuojamąją dalį*).

### 6.5. Įrodymų rinkimas tikroju laiku (28 straipsnis)

Dauguma valstybių narių mano, jog ETO direktyvos 28 straipsnio formuluotė yra pakankamai plati, kad būtų galima taikyti tokias priemones kaip stebėjimas vaizdo kameromis, sekimas arba atsekimas naudojant techninius prietaisus (GPS) ir prisijungimas prie kompiuterinės sistemos.

### 6.6. Telekomunikacijų tinklais perduodamos informacijos perėmimas naudojantis technine pagalba (30 straipsnis)

Dėl to, ar ETO direktyvos 30 straipsnis galėtų būti taikomas prašymui įrengti slapto klausymosi prietaisą (pvz., įrengti slaptus mikrofonus automobilyje), laikomasi skirtingų nuomonių.

### 6.7. Telekomunikacijų tinklais perduodamos informacijos perėmimas nesinaudojant technine pagalba (31 straipsnis)

ETO direktyvos 31 straipsniu reglamentuojamas **pranešimas valstybinei, kurioje yra informacijos perėmimo subjektas ir kurios techninės pagalbos nereikia** (C priedas). **Nepateikus pranešimo ir (arba) nesuteikus patvirtinimo** galėtų kilti abejonių dėl įrodymų leistinumo. Kai kuriose valstybėse narėse nustatyta, kad kompetenciją gauti C priede pateiktos formos pranešimą turi centrinė institucija, o kitose valstybėse narėse gavėja yra vietos institucija, jeigu ji yra nustatyta.

**Kokiu mastu institucija, kuriai pranešama, turėtų patikrinti, ar „panašioje nacionalinėje byloje nebūtų leidžiama perimti informacijos“** (“**ETO direktyvos 31 straipsnio 3 dalis**): Esama skirtingų nuomonių, pradedant nuo to, kad turėtų būti atliktas vien tik formalus procedūrinis patikrinimas, ir baigiant tuo, kad turėtų būti atliktas nagrinėjimas iš esmės – šiuo atveju prašoma pateikti papildomos informacijos, kad būtų galima atlikti vertinimą, kuriuo remiantis galbūt būtų nutrauktas informacijos perėmimas ir (arba) paskelbtas sprendimas, pagal kurį perimtą medžiagą būtų uždrausta naudoti kaip įrodymus. Bet kuriuo atveju negali būti reikalaujama, kad nacionalinės institucijos pateiktų daugiau informacijos, nei prašoma A priede. Pranešimas nėra įsakymas pripažinti tam tikrą tyrimo priemonę (A priedas), juo tik parodoma pagarba kitos valstybės suverenitetui.

**ETO direktyvos 31 straipsnio materialinė taikymo sritis.**: Esama skirtingų nuomonių dėl to, ar ši nuostata taikoma ir slapto klausymosi prietaiso (pvz., slaptų mikrofonų automobilyje) atveju.

## 7. Specialioji taisyklė

Specialiajai taisyklei ne tik tenka konkretus vaidmuo sprendžiant klausimus, susijusius su nuteistųjų asmenų ekstradicija ir perdavimu, ji taip pat tradiciškai taikoma ir savitarpio pagalbos prašymams dėl įrodymų rinkimo (pvz., 2000 m. Konvencijos dėl savitarpio teisinės pagalbos 23 straipsnis). Vis dėlto **ETO direktyvoje specialioji taisyklė nėra aiškiai reglamentuojama**, ir valstybių narių nuomonės dėl to, ar specialioji taisyklė taikoma ETO direktyvos kontekste, išsiskyrė.

Dėl šių skirtingų nuomonių laikomasi skirtingų požiūrių į ETO išdavimą arba vykdymą. Remiantis vykdančiosios valstybės narės požiūriu, kai kurios valstybės narės aiškiai nurodo, kad, vykdant ETO, įrodymus galima naudoti tik to konkretaus tyrimo tikslu; kitos valstybės narės nieko konkretaus nenurodo, tačiau daro prielaidą, kad įrodymai nebus naudojami jokių kitu tikslu. Remiantis išduodančiosios valstybės narės požiūriu, kai kurios valstybės narės

mano, kad prieš pradėdant naudoti įrodymus kitoje byloje visada turi būti prašoma vykdančiosios valstybės narės leidimo; kitos mano, kad šis etapas nėra reikalingas, nes sprendimą priima išduodančioji institucija, o valstybės narės atitinkamai perduoda įrodymus, vadovaudamasi taikoma duomenų apsaugos teisine sistema.

### Nustatyta geriausia praktika

- ▶ Tais atvejais, kai buvo lygiagrečiai naudojamasi jungtine tyrimo grupe (JTG) ir taikomas ETO, rekomenduotina ETO aiškiai nurodyti, kad įrodymais, kurie buvo gauti taikant ETO (o ne jungtinėje tyrimo grupėje), galima dalytis su JTG nariais.
- ▶ Siekiant išvengti problemų, rekomenduotina, kad, prieš pradėdant naudoti įrodymus kitais tikslais nei pirminiame ETO nurodytas (-i) tikslas (-ai), būtų gautas atskiras išduodančiosios valstybės narės prašymas.

## 8. Europos tyrimo orderis, palyginti su kitomis priemonėmis

### 8.1. Europos tyrimo orderis, palyginti su įšaldymo priemonėmis

Tam tikras objektas gali būti reikalingas ir kaip įrodymai, ir konfiskavimo tikslu. Jeigu objektas gaunamas **įrodymų rinkimo** tikslu, taikomas **ETO**. Siekiant **gauti objektą, kad jį būtų galima vėliau konfiskuoti**, būtinas **nutarimas įšaldyti** (taip pat žr. Pamatinį sprendimą 2003/577/TVR). Jeigu objektas yra reikalingas abiem tikslais, nuomonės sutampa – ETO turėtų būti naudojamas tuo atveju, jeigu svarbiausias tikslas yra įrodymų rinkimas. Išduodančioji institucija turi atlikti atitinkamą vertinimą ir paaiškinti įšaldymo priemonės tikslą.

Turto įšaldymas ir konfiskavimas restitucijos nukentėjusiajai šaliai tikslu nepatenka į ETO direktyvos taikymo sritį [šiuo tikslu toliau taikomas 2000 m. Konvencijos dėl savitarpio teisinės pagalbos 8 straipsnis; taip pat žr. **2.1 skyrių „Visos tyrimo**

**priemonės ir atitinkamos nuostatos“**). Vietoj to turėtų būti naudojamos savitarpio teisinės pagalbos prašymu. Kai išduodamas ETO (įrodymų tikslais), o turtas vėliau perduodamas išduodančiajai valstybei, netaikant jokių apribojimų jo naudojimui (įskaitant grąžinimą vykdančiajai valstybei), išduodančioji valstybė gali, vadovaudamasi nacionalinės teisės aktais, priimti sprendimą dėl restitucijos.

### 8.2. Europos tyrimo orderis, palyginti su jungtinėmis tyrimo grupėmis

Apskritai ETO ir JTG yra skirtingos priemonės, todėl atsižvelgiant į kiekvieną konkretų atvejį turėtų būti įvertinta, kurią priemonę geriausia naudoti ir kuriomis aplinkybėmis (pvz., susijusios valstybės, bylos sudėtingumas, reikalingų tyrimo priemonių rūšis ir kiekis, numatomos išlaidos ir pan.). Kartais **abi priemonės galima sujungti**, ir įrodymais, kuriuos



viena JTG priklausanti valstybė gavo pagal į JTG nepriklausančiai valstybei išsiųstą ETO, galima dalytis tarp JTG narių (į ETO įtraukus aiškiai nuostatą, pagal kurią būtų leista dalytis įrodymais).

Valstybėse, kuriose svarbus vaidmuo tenka vykdymo užtikrinimo institucijoms, pirmenybė galbūt turėtų būti teikiama ne teisminei ETO tvarkai, o JTG.

### 8.3. Europos tyrimo orderis, palyginti su Europos arešto orderiu

ETO direktyvos **25 konstatuojamojoje dalyje** pabrėžiama, kad tais atvejais, kai asmuo kitai valstybei narei turi būti perduodamas siekiant jį patraukti baudžiamojon atsakomybėn, įskaitant tai, kad tas asmuo turi būti perduotas teismui bylos nagrinėjimo teisme tikslais, turėtų būti išduotas Europos arešto orderis (EAO).

Vis dėlto ETO direktyva galėtų būti naudojama siekiant **perduoti asmenis, kad iš atitinkamo asmens būtų galima gauti įrodymus**. Kadangi ši priemonė yra susijusi su laisvės atėmimu, tariantis dėl praktinės tvarkos pagal ETO direktyvos 22 straipsnio 5 dalį turėtų dalyvauti išduodančiosios valstybės narės teisėjas.

### 8.4. Sekimas kertant sieną

Kaip nurodyta ETO direktyvos 9 konstatuojamojoje dalyje, ta **direktyva neturėtų būti taikoma Konvencijoje dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo nurodytam tarpvalstybiniam sekimui**. Dauguma valstybių narių mano, kad sekimas kertant sieną yra susijęs su policijos bendradarbiavimu ir kad tokiais atvejais ETO neturėtų būti išduodamas. Kitos valstybės narės mano, kad sekimas kertant sieną yra susijęs visų pirma su teisiniu bendradarbiavimu. Be to, kai kurios valstybės narės pareiškė nuomonę, kad sekimas kertant sieną nepriklauso ETO taikymo sričiai, išskyrus atvejus, kai šiame procese naudojamas prietaisų stebėjimas, nustatoma geografinė vieta ir (arba) slapta klausomasi pokalbių. Dėl skirtingo ETO taikymo srities, kiek tai susiję su sekimu kertant sieną, aiškinimo gali kilti problemų. Viena iš problemų – tai, kad apribojamas vykdant sekimą kertant sieną gautų įrodymų naudojimas. Įrodymus, surinktus taikant šią priemonę, kai kuriose valstybėse narėse galima naudoti teisme, o kai kuriose kitose – negalima.

Kai kuriose valstybėse narėse, kuriose išduoti ETO sekimo kertant sieną tikslais neįmanoma, nes tai nenumatyta jų nacionalinės teisės aktuose, šią priemonę vis dėlto galima įgyvendinti, kai ji numatyta gaunamame ETO, kadangi nacionalinės teisės aktuose atsižvelgiama į galimus kitų valstybių narių nacionalinės teisės aktų skirtumus

## 9. Eurojusto ir Europos teismo tinklo teikiama pagalba

### 9.1. Bendro pobūdžio pastabos

**Eurojustas ir ETT gali tarpininkauti ir konsultuoti įvairiais ETO gyvavimo ciklo etapais**, be kita ko, rengimo, perdavimo, pripažinimo, vykdymo ir tolesnės veiklos etapais. Dėl pagalbos priimančiam sprendimui, ar konkrečiu atveju kreiptis į Eurojustą, ar į ETT, žr. Bendrą dokumentą „Specialistams skirta pagalba vykdant tarptautinį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose. ETT ir Eurojustas“ (Joint Paper — Assistance in International Cooperation in Criminal Matters for Practitioners, EJT and Eurojust).

**Prieš išduodant ETO**, Eurojustas ir ETT gali, pavyzdžiui, padėti: i) parengti ETO ir paaiškinti teisinius klausimus; ii) nustatyti kompetentingą gaunančiąją / vykdančiąją instituciją; iii) atlikti patariamąjį vaidmenį renkantis, ar naudoti ETO, ar kitas (tarpusavio pripažinimo) priemones; iv) parengti galimą bendradarbiavimo strategiją (be kita ko, nustatyti tvarkaraštį).

**Išdavus ETO**, išduodančioji arba vykdančioji institucija gali paprašyti Eurojusto ir ETT pagalbos nagrinėjant, pavyzdžiui, tokius klausimus: i) ar ETO gautas tvarkingai; ii) ar ETO parengtas vykdyti (ETO direktyvos 9 straipsnio 6 dalis); iii) ar nustatyta

kliūčių (ETO direktyvos 7 straipsnio 7 dalis) ir iv) ar reikia papildomos informacijos / dokumentų (ETO direktyvos 11 straipsnio 4 dalis).

Kai tik pradedama konsultavimosi procedūra arba kai reikia papildomos grįžtamosios informacijos, Eurojustas ir ETT gali atlikti **tarpininko vaidmenį**. Pagal ETO numatytos kelios konsultavimosi procedūros, kurias taikant Eurojustui ir ETT galima pateikti pagalbos prašymą, pavyzdžiui, siekiant:

- ▶ patikrinti ETO aktualumą (proporcingumo patikrinimas) (ETO direktyvos 6 straipsnio 3 dalis);
- ▶ išsiaiškinti kliūtis arba patikrinti bet kokio dokumento autentiškumą (ETO direktyvos 7 straipsnio 7 dalis);
- ▶ sudaryti palankesnes sąlygas pripažinti ir vykdyti ETO (ETO direktyvos 9 straipsnio 6 dalis);
- ▶ konsultuotis, ar įmanoma panaudoti kitos rūšies tyrimo priemonę, ir dėl galimybės panaikinti ETO (ETO direktyvos 10 straipsnio 4 dalis);
- ▶ konsultuotis dėl visos būtinos informacijos pateikimo, jeigu prieš priimant sprendimą esama atsisakymo pripažinti arba vykdyti ETO pagrindų (ETO direktyvos 11 straipsnio 4 dalis);
- ▶ aptarti tinkamą laiką, kurio reikia konkrečiai tyrimo priemonei įvykdyti tais atvejais, kai neįmanoma laikytis terminų (ETO direktyvos 12 straipsnio 6 dalis);
- ▶ konsultuotis dėl laikino įrodymų perdavimo (ETO direktyvos 13 straipsnio 4 dalis);
- ▶ keistis grįžtamąja informacija apie teisių gynimo priemones (ETO direktyvos 14 straipsnio 5 dalis);
- ▶ nuspręsti, ar būtų galima pasidalyti itin didelės išlaidas ir kaip tai būtų galima padaryti (ETO direktyvos 21 straipsnio 2 dalis), ir
- ▶ išsiaiškinti klausimus, susijusius su C priede pateiktos formos užpildymu (pranešimas apie informacijos perėmimą, kuris atliekamas be techninės pagalbos) (ETO direktyvos 31 straipsnis; C priedas).

## 9.2. Eurojustas

ETO direktyva yra iš esmės dvišalio bendradarbiavimo priemonė. Joje nenagrinėjamas daugiašalis / kelių jurisdikcijų veiklos koordinavimas ar kovos su tarpvalstybinio organizuotu nusikalstamumu tarpdisciplininis aspektas.

Eurojustas gali padėti **sudėtingose daugiašalėse bylose**, kuriose priemonės daro poveikį įvairioms nacionalinės teritorijos dalims, ir kai tas priemonės taip pat vienu metu reikia derinti su kitomis priemonėmis, taikomomis išduodančiojoje valstybėje narėje ir (arba) kitose valstybėse narėse ar ES nepriklausančiose trečiosiose valstybėse. Analogiškai išduodančiosios institucijos gali pasikliauti Eurojustu tais atvejais, kai jos numato išduoti ETO kelių jurisdikcijų bylose. Šiose bylose įvairios valstybės narės turi imtis daugelio veiksmų, ypač tais atvejais, kai tyrimo priemonės turi būti **koordinuotai ir vienu metu** vykdomos skirtingose valstybėse konkrečią bendros operacijos dieną, atsižvelgiant į turimus **Eurojusto siūlomus koordinavimo mechanizmus** (koordinaciniai pasitarimai ir koordinavimo centrai).

ETO projektai dažnai pateikiami prieš koordinacinį pasitarimą arba prieš operacijos dieną, kad vykdančiosios institucijos galėtų pateikti grįžtamąją informaciją ir taip būtų užtikrintas sklandus galutinių ETO vykdymas.

## 9.3. Europos teisminis tinklas

**ETT kontaktiniai punktai** veikia kaip **aktyvūs tarpininkai** ir padeda išduodančiosioms ir vykdančiosioms institucijoms užmegzti tiesioginius ryšius. Kaip aprašyta pirmiau, ETT kontaktiniai punktai su ETO susijusių pagalbą teikia kasdien. Paaiškėjo, kad susisiekti su ETT kontaktiniais punktais ypač naudinga skubiais atvejais, taip pat kai išduodančiosios valstybės narės kompetentingos patvirtinančiosios institucijos atstovas negalėjo pasirašyti ETO, kad būtų galima išsiaiškinti, kokių veiksmų reikėtų imtis.

Dar viena situacija, kurioje rekomenduojama susisiekti su ETT kontaktiniais punktais, yra atvejis, kai turi būti imtasi kelių priemonių skirtingose konkrečios vykdančiosios valstybės narės geografinėse vietovėse.

ETT svetainėje yra pateikta informacijos ir priemonių, skirtų praktiniam ES teisinių priemonių, įskaitant ETO direktyvą, taikymui. Joje specialistams pateiktas ETO

direktyvos tekstas visomis ES kalbomis, informacija apie ETO direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę padėtį (pvz., įsigaliojimo data atitinkamose valstybėse narėse, pranešimai ir saitai į nacionalinės teisės aktus), nurodytos kompetentingos institucijos, atitinkamose valstybėse narėse priimtinos kalbos, pateikti A, B ir C priedų tekstai visomis ES kalbomis „Word“ formatu ir kt.

Svetainėje pateiktos šios praktinės internetinės priemonės:

► **Kompendiumas** - jame galima ETO parengti internete, o statines ETO formos dalis nedelsiant išversti į bet kurią oficialiąją ES kalbą;

► **Teisminis atlasas** – jis naudojamas norint nustatyti instituciją, vietos lygiu kompetentingą priimti ETO;

► **„Fiches belges“** – jose pateikiama glausta praktinė ir teisinė informacija apie tam tikras tyrimo priemones, ir

► **Teisminė biblioteka** – joje pateikta daug naudingų dokumentų, pvz., visos trys direktyvos prieduose pateiktos su ETO susijusios formos „Word“ formatu ir nacionaliniai ETO vadovai, kai jų turima. Šie nacionaliniai ETO vadovai, jeigu jie pateikiami ETT, įkeliami į ETT svetainę ir prie jų suteikiama ribota prieiga.

## Bibliografija

2014 m. balandžio 3 d. Direktyva 2014/41/ES dėl Europos tyrimo orderio baudžiamosiose bylose

Eurojusto posėdžio Europos tyrimo orderio klausimu rezultatų ataskaita, 2018 m. rugsėjo 19–20 d., Haga

2017 m. išvados dėl ETO. 48-as ir 49-as ETT plenariniai posėdžiai Maltoje ir Taline

2018 m. ETT išvados dėl Europos tyrimo orderio

ETT dokumentas, „Kompetentingos institucijos, priimtinos kalbos, neatidėliotini klausimai ir ETO direktyvos taikymo sritis“

Eurojusto ir ETT pranešimas, kuriame išdėstyta termino „atitinkamos nuostatos“ reikšmė ir teisinė tvarka, taikytina, kai ETO direktyvą vėluojama perkelti į nacionalinę teisę

Belgijos Karalystės, Bulgarijos Respublikos, Estijos Respublikos, Ispanijos Karalystės, Austrijos Respublikos, Slovėnijos Respublikos ir Švedijos Karalystės iniciatyva siekiant priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl Europos tyrimo orderio baudžiamosiose bylose. Šiuo metu galiojančių teisinių dokumentų nuostatos, kurioms gali būti padarytas poveikis

Bendras dokumentas. Specialistams skirta pagalba vykdant tarptautinį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose. ETT ir Eurojustas



**Eurojust**, Johan de Wittlaan 9, 2517 JR The Hague, The Netherlands  
[www.eurojust.europa.eu](http://www.eurojust.europa.eu) • [info@eurojust.europa.eu](mailto:info@eurojust.europa.eu) • +31 70 412 5000  
Twitter & LinkedIn: @Eurojust

**Print:** *Catalogue number:* QP-02-19-415-LT-C • *ISBN:* 978-92-9490-369-3 • *DOI:* 10.2812/861358  
**Pdf:** *Catalogue number:* QP-02-19-415-LT-N • *ISBN:* 978-92-9490-394-5 • *DOI:* 10.2812/765381